

Dobó
Tihamér
szövegrajza

Régi történet

Urbán János

Reggeltől estig ott lebzselnek a két park közötti téren. Az aszfalra malmot vagy más társasjátékot pingálnak, hogy játszhassanak. Az apró kavicsok, amelyeket ide oda tologatnak, már tükörsimák és fényesek a végtelen játszmák bizonyosságaként. Van a játékosok között alkalmi munkás, napszámos, favágó, iszákos, régen elfelejtett bokszoló, lezüllött mozigépész, kikopott ügynök, házhozjáró borbély és még ki tudja megmondani, hogy mi csoda, és hány féle foglalkozású tagja van ennek a társaságnak. Három dologban azonban egyformák. Mindannyian szeretik az italt, munkába csak akkor állnak, ha már az éhenhalás kerülgeti őket, és lenézik az átlagembert, az olyat, aki reggelenként munkába rohan a már javában malmozó társaság előtt.

Azon a reggelen bolondos kedvében volt a hatósági ember — a nyomozó. Mikor megjelent a sarkon, és átvágott a társaságtól megszállott térre, Halszemű rosszat sejtve felugrott a játék mellől és elébe sietett. Fel akarta vidítani a nyomozót azzal, hogy vagy tíz méterre előtte hasravágódott, majd mint a labda, talpra pattant és már tisztelgett is. A nyomozó arca komornak látszott. Halszeműt kikerülte és ment a többi lebzselő közé. Körülállták és várták a kérdést. A hatósági ember azonban szó nélkül leült a parkotvédő korlátra és közömbösen nézte az emberek tanácstalanságát. Azok csak álltak és várták, hogy kit is választ ki közülük valami munkára, amiért az enni-valón kívül semmit sem szoktak kapni. No, de ez is jól jön néha, amikor nincsen más. Mikor már nem győzték a kérdést várni, Cibere megkockáztatta, hogy megtudja a látogatás okát. A nyomozó erre csak annyit mondott, hogy folytassák a játékot, és vegyék úgy, mintha itt sem volna.

Halszemű befejezésül hozzátette, hogy „levegő”, ami talán azt akarta jelenteni, hogy tudomásul vették a nyomozó jelenlétét, azaz, hogy nem számít...

Szokatlanul hatott az egész história. Már jó delelőn volt a nap, a hatósági mintha aludna, félig lehunyt szemmel még mindig ott ül a korláton. A lebzselők már rühellik a dolgot. Állandóan ott motoszkál mindegyikük fejében a kérdés, hogy mit is akarhat ez a hekus. A játékra lassan már alig figyelnek. Rá-rá szólnak egymásra, hogy „hű, de marha lépés”, korholva a figyelmetlenség miatt.

Délutánra alig maradt a lebzselőkből néhány. A többi elment valahova, mintha mindnek dolga akadt volna. A hatósági szinte mozdulatlanul, mint egy ülő szobor, étlen-szomjan, saját zsírját fogyasztva, ott van közöttük és csak nézi őket. A lebzselők pedig játszanak. Már csak azért is játszik az a néhány, hogy az üldögélő ember ne gondoljon róluk semmit, főleg azt ne, hogy tartanak tőle... Valami azonban ezen a délutánon mégis megváltozott. Ott a térről benyúló kisutcában a „Zöldfa” vendéglőben a kocsmárosné hiába várja Halszeműt meg Ciberét, de a többit is, egy sem megy borért... Nem isznak?...

A kocsmajátóban pedig már ott áll az egyik lebzselő asszonya és beles az ajtón, hogy ott ül-e az embere. Nincs ott. Az asszony rosszat sejt. A kocsmárosné nem mond semmit, csak vállat von. Hallgat, nézi a falon függő képet, amelyen kővér vadászok látszanak, amint szájukhoz emelik a poharukat. A kép is hallgat. Az asszony köszönés nélkül hagyja magára a kocsmárosnét. Meggyorsítja lépteit hazafelé. Benyomja az ablaküveget helyettesítő papírt, kireteszeli az ajtót és belép. Csönd. Minden úgy van, ahogy hagyta, amikor az emberéért indult. Amióta kitavaszkodott, esténként, amikor hazaér a mosásból, rendbeteszi a lakást, utána elmegy vacsorát venni és az emberéért a térre, vagy a kocsmába, aki ha aznap keresett valamennyit, ekkorra már részeg, ha pedig nem jutott pénzhez, akkor issza a két decit, amit a kocsmárosné hitelez neki. Most nem volt a kocsmában. A szobában az ágynál halkan ketyeg a falióra... Az asszony kihúzza az asztalfiókot. Benne van mind a két kés, meg a villa a kanalakkal. Az asszony úgy látja, hogy a kések elmosolyodnak a tekintetére, mintha mondanák, hogy itt vagyunk, nem vitt el a gazdánk, nincs semmi baj... Kissé megnyugszik.

Valaki megkopogtatja az ajtót, majd választ se várva, már belülről is kerül. Ciberéné jött és már suttogja is, hogy valami baj van... az emberek nincsenek a téren, de nincsenek Csincsné kocsmájában sem...

Nézi a két asszony egymást és hallgatnak. Aztán mintha egyet gondoltak volna, megindulnak. Az udvar legutolsó lakásából mennek a kapu felé. Sötét van, csak egy ablak világos. Mint a vízbefűlő a deszkadarab után, úgy kapnak a fény felé. Hirtelen megállnak... Zizi ablaka... Már nem mennek az

ajtó felé, csak állnak és nézik az ablakot... Bent egy nő vetkőzik,, Zizi... Ciberéné csak annyit mond: „gyalázatos”, majd hirtelen menni akar, amikor a másik asszony Zizi ajtaja felé tart és már be is nyit... Ciberéné kint vár. Az ablakon keresztül látja, hogy Zizi nem zavartatja magát, látogatója előtt veszi fel meztelenségére az inget és úgy beszél. Hogy mit, az nem hallatszik ki. Ciberéné utálja Zizit. Egyszer rajtakapta őket, mármint Zizit Ciberével... Ahogy nézte az öltözködő nőt, akaratlanul is saját mellét tapogatja és magában megállapítja, hogy több fogni való van rajta, mint Zizién... és mégis... Visszagondol azokra a napokra, amikor meg akarta fojtani Zizit... azzal is foglalkozott akkor, hogy megmérgezi Ciberét... A fene tudja, hogy most is hova öltözködik Zizi...

Már az utcán megy a két asszony, amikor az egyik csak annyit mond, hogy a vásártéri lebujban vannak. Zizi mondta. Ciberénében ismét felágaskodik a gyanú: Honnan tudja ezt Zizi?...

Enyhe szél bujkál a fák lombjai között. Az utcán egymásbakarolt emberpárok. Egy házaspár hazafelé igyekszik és a szipogó kislányt vigasztalja az anyja. Kijebb, a vásártér felé, még egy-két asszony, pipázó öreg mereng a csillagos ég alatti padon.

A kocsmá ablaka be van függönyözve. Nem látni be. Szó nélkül, szinte egyszerre indulnak be az ajtón. Vágni lehet a füstöt. A két asszony látja, hogy a hosszú asztal köré gyülekezett mindenki, méghozzá úgy, hogy a Halszemű meg még néhányan ott ülnek szemben a többivel, pohár mindegyik előtt... van itt már több asszony is... Az érkezőknek helyet szórítanak... Csönd. Mintha mindenki megkukult volna.

Úgy látszik, Halszemű éppen most fejezte be a meséjét, mert még csak annyit mondott, hogy „hát így vagyunk, valaki fecsegett”, s utána elhallgatott megint. A bicegő kocsmáros a két asszony elé is poharat tett, és újratölti a litereseket.

Valaki megszólal: „Tudjátok, úgy ült ott, mint egy kísértet. Szaglászott. Legalább egy keserves szót mondott volna, vagy szidott volna valamelyikünket, vagy ülepen billentett volna valakit... szóval akármilyen ménkút tett volna... de nem mozdult, csak ült... ült és nézett, úgy nézett, hogy még az is, aki háttal ült neki, érezhette, hogy kinézi a fejből a gondolatot... Nem ment a malmozás, nem és nem... Végiggondoltam az utóbbi napokat, hogy hol is jártam, tettem-e valami olyat, amire most vadászik... Uh, cudar becsületes voltam mostanában... Még Csincsáknénak se tartozok egy nyeletnyi árával sem... és mégis estefelé már valami futóka bújt a lábamba és szaladtam volna a tekintete előtt...”

„No akkor mit mondjak én — kezdte a Hórihorgas —, nekem nem tetszett már reggel. Úgy éreztem, hogy értem jött. Arra a szőke kislányra gyanakodtam az orvoséknál... Nem mondom, nem éppen jó akaratból adott a szőkeség enni, de ki a fene dobál le annyi szenet éhen. Enni kértem a lánykától, utóvégre nem a magáét adta... mikor akaratoskodott, tisztességtudó mosollyal, már ahogyan én szoktam nevetni, megígértem neki, hogy kinyomom a hajából a hullámot... megijedt, és mindjárt adott egy tál levest... Pedig csak játszottam vele... úgysem bántottam volna...”

Még egy ideig folyt a bűnbánó vallomás az emberek ajkáról. Apró-csapró csinytevéseket vallottak be valaki láthatatlan előtt, mert egymásról mindazt, amit elmondtak, amúgyis tudták. Aztán megszakadt a beszéd fonala. Hallgattak. A kocsmáros feje fölött lógó nyomtatványról mosolyogva néz le a habzó sört kínáló alak, mintha csak azt mondaná, hogy: no, atyafiak, de becsináltatok. A kocsmáros törte meg a csöndet, amikor azt kérdezte, hogy: „Elvitt valakit?”

Cibere, mint aki nagy szónoklatra készül, feláll, azután meggondolja magát, és csak annyit mond, hogy: „Senkit”. Állva marad és csak néhány percre rá teszi még hozzá: „Ha holnap is eljön, meghívjuk malmozni”. A bentlévők hirtelen felzúgtak. Cibere tétován nézett a többiekre, amikor hirtelen kinyílt a kocsmá ajtaja. Mindannyian az ajtóra meredtek. Az ajkak csukva maradtak, de az agyakon átvillant a gondolat: „A nyomozó!” Az érkező körülnéz, látja az ijedt embereket, kér egy pohár bort, egy nyeletre felhajtja... aztán ahogy jött, szó nélkül távozik...

Haiszemű megrázza fejét. Úgy tesz, mint aki ébredni akar. „Eleven kísértet! Mi ütött ebbe az emberbe, hogy így a nyomunkban van? Hát mit tettünk mi?... Végeredményben ki tilthatja meg, hogy hol, mikor mit igyak és egyek... Mit akarhat? Valakit valamiért keres... Közöttünk? Valakinek eljárt a szája.” Cibere a szavába vág és azt állítja, hogy rémképeket lát a társaság. A többi ráordít, hogy ne dumáljon.

A kocsmáros kezdi: „Ne féljeteK, pajtikák, ha valaki közületek rossz fát tet! a tűzre, az jelentkezzen, a többi nyugodtan marad és malmozhat, iddogálhat tovább... Látjátok, pajtikáim, ilyenek vagyunk mi, meg úgy általában mindenki... Ha rúgnak bennünket, ha vigyáznak ránk, csak mérgeledünk a fene se találja a kedvünket.”

*

A kocsmában csak ketten maradtak. Egy papír lapul előttük. Rajta kukorica és babszemek. Malmoznak. A kocsmáros szundikál, várja a zárórát. „No, látod, így öregem” — mondja Cibere a nyomozónak... „Barátom, egész nap néztem ezt a játékot és ha nem magyarázod el, hát nem tanulom meg... Tudom, hogy megijedtetek tőlem, mikor az este betértem egy fröccsre, de nem tudtam, hogy itt vagytok... Most, hogy nyugdíjaztak, valahogy agyon kell majd ütnöm az időt... A véremben van még a mászkálás... meg a figyelés is...” — mondja a nyomozó Ciberének... Összeszedik a babszemeket, a kukoricákat és felállnak. A kocsmáajtóban elköszönnek. Távolabb a sarkon mintha valaki szaladna...

Ciberének zúg a feje az italtól, bele-belerúg egy kiálló téglába, a város másik végére igyekszik... haza. Valaki útközben belékarol... Cibere meséli, hogy megtanította a hatóságit malmozni. A lány csak kacag. Aztán otthagya Ciberét...

